

POETİK PAFOS VƏ LİRİK OVQAT ZƏNGİNLİYİ

Məhərrəm Hüseynov
Filologiya üzrə elmlər
doktoru, professor

(əvvəli ötən şənbə sayımızda)

Bu şeirlərdə tefərrüata uymur, ümumiləşdirici poetik ideyalara üstünlük verir və bütün hallarda lirik hiss və düşüncələr daha çox mühakimə səciyyəli olur. Emosional zəmində ümumiləşən misralar şeiri mücərrəd, cansız və soyuq tefərrüatlardan qoruyur. "Torpağın gücü" şeiri bunun bariz nümunəsidir:

**Dağlarda əzəldən dağ qeyrəti var,
Yağıya, oğruya boyun əyməyib.
Dar gündə dostlar da biri-birinə,
"Arxanda dağ kimi durmuşam", - deyib.**

**Nəbilər, Kərəmlər ən əziz qonaq,
Dağlarda Koroğlu qalalar qurub.
Özü igidlərə arxa olan dağ,
Arxasın torpağa söykəyib durub.**

Adilin bütün poetik tefərrüatları, aşılacağı hiss və fikirlərin vüsəti belə bir qənaəti birmənalı şəkildə təsdiq edir ki, onun qələm məhsullarındakı lirik "mən" həzin və qayğılı, düşüncəli və dalğındır. Onun poeziyası üçün doğma olan bütün bədii obrazların təzə və emosional çalarları müəllifin mürəkkəb hissələr anlarını, analitik intellektini nümayiş etdirmək baxımından geniş imkanlıdır. Kövrək və sakit düşüncələrin, təlatümlü duyğuların, lirik həyəcan və təəssüratların yığcam və lakonik ifadəsinə çevrilmiş misralarda müxtəlif bədii priyomların sintezi aydın nəzərə çarpır. Üzərində düşünüb dayandığı bütün anlayışları A.Həsənoğlu tutumlu və məzmunlu şəkildə mənalandırmaqla poetik əlvanlıq yarada bilir, təsvir-tərənnüm predmetini təzadları, təlatümləri, fərəhləri və acıları ilə təqdim edir. Məhz buna görədir ki, onun bir bəndlik "Yağış" şeirindəki bədii siqleti irihəcmli əsərlərə sığışdırmaq da çətinlik yaradır.

**Günəşin qızaran yanaqlarını,
Qara libasıyla bağladı bulud.
Tutduğu əməldən peşiman oldu,
Göz yaşları töküb, ağladı bulud.**

Adilin poetik qavrama diapazonu özünü "Daşlaşmış haray" poemasında, belarus şairəsindən etdiyi tərcümə nümunəsində, topladığı hikmətli sözlərdə də göstərir.

Olduqca mənəli və mübaliğəli üsullar, lirik formalarla mətn kontekstində fəlsəfi fikirlər aşılıyır. Lirik qaynaq, lirik mənbə müəllifin poetik nəfəsinə tərəvət verir.

Şairin qəlbi ənənəvi mövzular üzərində çırpınanda da yeni hədudlara varır, köhnənin özündə də məxsusi çalarlar üzə çıxarır.

"Daşlaşmış haray"dakı hikmət saçan ifadələrin təzad düşüncəsi poetik ünsiyyət faktı kimi çox maraqlıdır, fəaldır. Təzad quruculuğunu onun ümumi fəlsəfi və sosial-psixoloji kontekstində nəzərdən keçirdikdə açıq-aşkar seçilir ki, bu hadisə və vəziyyətlərin daxili məntiqinə nüfuz etmək zərurətindən yaranır. Sanballı fikirlər, aforizmlər təzad qəliblərində meydana çıxır. Adilin yaradıcılığında təzad bolluğu, kontrastlar onun dünya hadisələrinə fəal və ehtiraslı münasibətindən, geniş fəlsəfi ümumiləşdirmə aparmaq meyindən irəli gəlir, əsərin üslubi-poetik strukturunda aparıcı xətt kimi ön cərgəyə keçir. Adilin üslubunda daxili məna strukturu ilə şərtlənməyən, zahiri effekt xatirinə işlənən söz oyununu, demək olar ki, yoxdur. Forma aludəcəliyi olmadığına görə istisnasız olaraq emosional-ekspressiv yüklü poetik təsdiq və inkar hökmərlər ifadə etmək vəzifəsini yerinə yetirir.

Son olaraq vurğulamaq istəyirəm ki, Adil Həsənoğlu Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində əqidəsinə, dünyagörüşünə, fəal və iti intellektinə görə yaxşı tanınan, insanlığına, mənəvi zənginliyinə və daxili təmizliyinə görə hörmət və ehtiram edilən ziyalılarımızdandır. Onun şəxsiyyətində elmi tefəkkürlə ən təbii insan duyğularının heyranediciliyi sintezi vardır və o, öz alim-pedaqog fəaliyyətini təsdiq edən, özünü yaxşı mənada başqalarından fərqləndirə bilən bir alim kimi müəllim-professor heyətinin, tələbələrin inam və etibarını qazanmışdır. O, dərin məzmunlu, aktual elmi əsərlərin müəllifi kimi tanınır. Əsərləri elmiliyi, professionallığı ilə seçilir ki, bu da onun dərin, sərstast elmi tefəkküründən xəbər verir. Onun elmi-pedaqoji fəaliyyəti əslində maraqlı və son dərəcə orijinal bir şəxsiyyətin insani xarakterinin güclü bir komponenti, elmi-mənəvi dünyamızı işıqlı etmək üçün güclü bir enerjini xalq, Vətən naminə faydalı etmək prinsipidir.

Bu siqletli kitabın çapı Adilin şanlı yubileyinə - 60 yaşı tamam olan gün uğurlu doktorluq dissertasiyası müdafiə etdiyi vaxta təsadüf edir. Bu münasibətlə yazdığım və kitabın səhifəsində yer alan akrostixi oxuculara təqdim etmək, mənəcə, yerinə düşər.

**Adın möhürüdür etiqaadının,
Dağlar zirvəsindən ucasan, Adil!
İlahi lütfündən soruşsa könlün,
Lətafət şöləsi qucasan, Adil!**

**Yetirdiyin pöhrə dolubdur bara,
Uğurundan yansın qoy qəlbiqara,
Bilik nur çiləyən ucalıqlara,
İldırım qanad ol, uç asan, Adil!**

**Ləl axtardın, gövhər çıxdı baxtına,
Ehtiram qıl altmış illik vaxtına.
Yol açıbsan elmin şanlı taxtına,
Layiqsən möhtəşəm taca sən, Adil!**

**İçindəki qeyrət elmin təkanı,
Munis duyğuların vicdan məkanı,
Ürəkdə təpəri, başda zəkani,
Doktor adından da uca san, Adil!**

**Amalın olmayıb yerində sayan,
Fəhminlə ürfanın fəvqündə dayan.
İldırım yetməyən, bulud çatmayan,
Ən yüksək zirvəyə uçasan, Adil!**